โครงการวิจัยที่ 1 การกำจัดสารอินทรีย์ในน้ำเสียโดยใช้หินพัมมิซ

(Organic Removal of Waste Water by using Pumice Stone)

บทที่ 1
บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

น้ำทิ้งจากชุมชน การเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เป็นน้ำทิ้งที่สร้างปัญหาหลายประการ เนื่องจากน้ำทิ้งเหล่านี้อาจมีสารอินทรีย์และโลหะหนักเจือปน การปล่อยน้ำทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยปราศจากการบำบัดและปล่อยให้เกิดกระบวนการย่อยสลายเองตามธรรมชาติ ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำได้ ดังนั้น การบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำรางสาธารณะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ไนโตรเจน (N) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของสิ่งมีชีวิต ดังนั้นน้ำที่พบสารอินทรีย์ปริมาณสูง จะพบไนโตรเจนในปริมาณที่สูงตาม ในกระบวนการธรรมชาติที่สภาวะมีออกซิเจน จุลินทรีย์จะย่อยสลายสารอินทรีย์เหล่านี้เป็นแอมโมเนีย (NH_3) จากนั้นจุลินทรีย์อีกกลุ่มจะทำหน้าที่ย่อยสลายแอมโมเนีย เป็นไนไตรท์ (NO_2^-) ซึ่งเป็นสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต ไนไตรท์นั้นสามารถเปลี่ยนรูปเป็นไนเตรทได้ จากการเติมออกซิเจนและจากการย่อยสลายของจุลินทรีย์ ซึ่งไนเตรท (NO_3^-)นั้นจัดเป็นสารที่มีความเป็นพิษที่ต่ำที่สุดในบรรดาสารประกอบไนโตรเจน

ในธรรมชาติ กระบวนการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำจุลินทรีย์จะมีบทบาทอย่างยิ่ง เนื่องจากจุลินทรีย์สามารถย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำที่เป็นพิษ ทั้ง แอมโมเนีย ไนไตรท์ ให้เป็นไนเตรทที่มีความเป็นพิษน้อย และสามารถเป็นสารอาหารของพืชได้ อย่างไรก็ตามกระบวนการบำบัดโดยจุลินทรีย์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เวลา เมื่อเทียบอัตราส่วนปริมาณน้ำทิ้งกับน้ำเสียที่บำบัดได้ จุลินทรีย์จะไม่สามารถบำบัดน้ำเสียได้ทัน

กระบวนการบำบัดน้ำเสียโดยจุลินทรีย์นั้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการบำบัดได้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตเพื่อเพิ่มจำนวนของจุลินทรีย์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้หินพัมมิซ (pumice stone) เป็นตัวเร่งประสิทธิภาพในการบำบัดโดยการนำมาเป็น media ในระบบ Fixed bed reactor เนื่องจากมีสมบัติที่มีความพรุนสูง พื้นที่ผิวสัมผัสมาก การใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor สามารถเร่งกระบวนการบำบัดน้ำเสียให้เร็วขึ้น เนื่องจากวัสดุที่มีความพรุนสูงจะมีพื้นที่ให้จุลินทรีย์เจริญเติบโตได้ดี หินพัมมิซ 1 กรัม มีพื้นที่ผิวสูงถึง10 ตารางเมตร (Maria Rosaria Panuccio, 2009) เมื่อจุลินทรีย์มีจำนวนมาก กระบวนการบำบัดน้ำเสียโดยการย่อยสลายสารอินทรีย์ก็สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นหินพัมมิซยังมีศักยภาพในการนำมาใช้ได้จริง เนื่องจากปัจจุบันพบที่จังหวัดลพบุรี และนำเข้าได้จากประเทศอินโดนีเซียในราคาไม่

สูงมากนัก นอกจากนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้ทดสอบการบำบัดน้ำเสียจากวัสดุธรรมชาติชนิดอื่นที่มีความพรุนสูง ได้แก่ เศษปะการัง เปลือกหอย และขี้เถ้า เพื่อเป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ และข้อดี ข้อเสียของหินพัมมิซอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพการกำจัดแอมโมเนีย ไนไตรท์ โดยใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor โดยใช้สมบัติความพรุน มีพื้นที่ผิวมากเป็น media เพิ่มประสิทธิภาพของจุลินทรีย์ ซึ่งหากผลการศึกษาพบว่ามีประสิทธิภาพดี ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาเป็นระบบบำบัดน้ำเสียขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทำได้ง่ายและต้นทุนต่ำ อุตสาหกรรมครัวเรือน สถานประกอบที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการกำจัดสารอินทรีย์ไนโตรเจน ได้แก่ แอมโมเนีย และไนไตรท์ ในน้ำเสียโดยใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor สามารถกำจัดสารอินทรีย์ที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ แอมโมเนีย และไนไตรท์ ในน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 สมบัติความพรุนและมีพื้นที่ผิวสูงของหินพัมมิซสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของจุลินทรีย์ในการกำจัดแอมโมเนีย และไนไตรท์ได้ดีที่สุด

4. นิยามศัพท์

น้ำทิ้ง (waste water) หมายถึง น้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น การชำระร่างกาย การประกอบอาหาร การขับถ่ายของเสียประจำวัน การล้างวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรม การล้างเครื่องจักร การหล่อเย็นเครื่องยนต์ การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งทำให้คุณลักษณะของน้ำเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น อุณหภูมิ สี รส ความขุ่น ฯลฯ และลักษณะทางเคมี เช่น ความเป็นกรด-ด่าง (pH) ความกระด้าง ปริมาณออกซิเจน ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากมีสิ่งสกปรกต่างๆ รวมทั้งสารอินทรีย์และอนินทรีย์ในรูปสารละลาย สารที่ตกค้าง เช่น ผงซักฟอก ดิน ทราย สิ่งปฏิกูลต่างๆ ถ่ายเทลงมาเจือปนในน้ำ ปริมาณสิ่งสกปรกในน้ำทิ้งหรือความสกปรกในน้ำขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ของน้ำ ดังนั้นจึงมีคุณสมบัติไม่เหมือนกัน (ไชยยุทธ กลิ่นสุคนธ์, 2538 : 32)

น้ำเสีย หมายถึงน้ำซึ่งประกอบด้วยสารอินทรีย์และโลหะหนัก ในปริมาณสูงเกินมาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีค่าของโลหะหนักเจือปนในปริมาณดังนี้สังกะสี 5 ppm ทองแดง 2 ppm แคดเมียม 0.03 ppm ตะกั่ว 2 ppm และปรอท 0.005 ppm ตามลำดับ

หินพัมมิซ (Pumice Stone) หมายถึง หินประเภทหนึ่งที่เกิดจากการระเบิดอย่างรุนแรงของแมกมาในภูเขาไฟ และเกิดการเย็นตัวลงอย่างรวดเร็วปรากฏการณ์นี้ทำให้เกิดหินที่มีลักษณะเฉพาะ คือ มีลักษณะเป็นเส้นใย มีช่องว่างจำนวนมาก มีความพรุนสูง น้ำหนักเบา โครงสร้างประกอบขึ้นด้วยไฮเดรตอลูมิโนซิลิเกต (Hydrated Aluminosilicates) ของ Alkaline และ Alkaline-Earth Metals (วัฒนชัย, 2546)

สารอินทรีย์ (Organic compounds) หมายถึง สารประกอบที่มีอะตอมของธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบหลักหรือเป็นโครงสร้างหลักของโมเลกุลและอาจมีอะตอมเฮเตอโรซึ่งได้แก่ ไนโตรเจน ออกซิเจนฟอสฟอรัสซัลเฟอร์ หรืออะตอมเฮโลเจน (ธาตุหมู่ 7) เกาะอยู่กับอะตอมคาร์บอนภายในโครงสร้างโมเลกุลด้วย สารประกอบอินทรีย์หรือสารอินทรีย์มีหลายประเภท ได้แก่ แอลเคนแอลคีน แอลไคน์ แอลกอฮอล์ แอลดีไฮด์ คีโตน กรดคาร์บอกซิลิก เอสเทอร์ อีเทอร์ ไนไตร์ แอมมีนอิมมีน แอนไฮไดด์ สารประกอบแอโรแมติก ไขมันและโปรตีนเป็นต้น (สำเนียง อภิสันติยาคม, 2009)

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา

การศึกษาหาประสิทธิภาพการกำจัดสารอินทรีย์ ศึกษาหาประสิทธิภาพการกำจัดแอมโมเนีย และไนไตรท์ ในน้ำเสียสังเคราะห์ที่มีสารอินทรีย์ปริมาณสูงซึ่งได้จากการเติมน้ำตาลลงไป โดยใช้เศษปะการัง เปลือกหอย เป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor เพื่อเปรียบเทียบกับหินพัมมิซ พารามิเตอร์ที่ตรวจวัดได้แก่ ปริมาณแอมโมเนีย ไนไตรต์ ไนเตรท และช่วงเวลาที่บำบัดได้

5.2 ขอบเขตของการวิจัยด้านสถานที่

การศึกษาหาประสิทธิภาพการกำจัดสารอินทรีย์ เป็นการวิจัยในห้องปฏิบัติการทางเคมี ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อ. คลองหลวง จ.ปทุมธานี

5.3 ขอบเขตของการวิจัยด้านเวลา

1 ปีโดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 ถึงเดือนกันยายน 2553 เท่านั้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 การใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor มีประสิทธิภาพในการกำจัดสารอินทรีย์ไนโตรเจน ในน้ำเสียได้และสามารถพัฒนาต่อยอดงานวิจัยนี้ให้เป็นกระบวนการกำจัดสารอินทรีย์ในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งขนาดเล็กและใหญ่โดยมีต้นทุนในการผลิตต่ำ

6.2 นำสิ่งประดิษฐ์จากการใช้หินพัมมิซเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor ไปจดสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา